

KIRJALLINEN KYSYMYS 785/2002 vp

Yhdenmukaisten käytäntöjen aikaansaaminen vapaaehtoiseen velkasovitteluun

Eduskunnan puhemiehelle

Hallituksen keväällä ja alkukesästä 2002 aikaansaaman neuvottelutuloksen mukainen menettely pankkiyhdistyksen ja eräiden perintäyhtiöiden vapaaehtoisen velkasovittelun käynnistämisestä on lähtenyt jo monissa paikoin käyntiin. Heti alkumetreillä on tullut esiin ongelma, joka koskee Aktiv Hansaa. Jo useissa tapauksissa on tullut esiin, että kyseinen perintäyhtiö ei tyydykään pääsääntöisesti velkajärjestelyssä käytettyyn viiden vuoden maksuohjelmaan, vaikka henkilöllä ei omistusasuntoa olisikaan, vaan Aktiv Hansan vaade vapaaehtoisohjelman hyväksynnälle on ollut 8 vuotta.

Kuin kuitenkin vapaaehtoisten velkasovintojen tarkoitus oli yksinkertaistaa ja vähentää kustannuksia ja turhia käräjäoiteja, niin Aktiv Hansan toiminta ei ole tätä tavoitetta edesauttamas-

sa. Siksi olisikin hallituksen toimesta mahdollisimman nopeasti käytävä tarkentavat neuvottelut, jotta Aktiv Hansalle ja kaikille muillekin tahoille saataisiin mahdollisimman yhdenmukaiset käytännöt mm. maksuohjelman enimmäisai-kojen suhteen.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä, että vapaaehtoisten velkasovittelujen enimmäismaksuaikojen pituus voidaan saada mahdollisimman yhdenmukaisiksi kaikilla tahoilla?

Helsingissä 25 päivänä syyskuuta 2002

Esa Lahtela /sd
Marjaana Koskinen /sd

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Rouva puhemies, olette toimittanut valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kansanedustaja Esa Lahtelan /sd ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 785/2002 vp:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä, että vapaaehtoisten velkasovittelujen enimmäismaksuaikojen pituus voidaan saada mahdollisimman yhdenmukaisiksi kaikilla tahoilla?

Vastauksena kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Syrjäytymisen ehkäiseminen on hallitusohjelmassa keskeisellä sijalla. Yhtenä tähän liittyvänä toimenä on kuluneen vuoden aikana neuvoteltu vapaaehtoisten velkasovintojen edistämisestä. Tarkoituksena on luoda toimenpidekokonaisuus, jonka avulla voidaan ratkaista suurin osa vielä jäljellä olevista 1990-luvun laman ylivelkaongelmista.

Merkittävä askel otettiin 2 päivänä toukokuuta 2002, jolloin Suomen Pankkiyhdistys r.y., valtiovalta ja Takuu-Säätiö allekirjoittivat niin sanotun ohjelma-asiakirjan. Ohjelma-asiakirjassa pankit sitoutuivat noudattamaan Pankkiyhdistyksen laatimaa toimenpideohjelmaa, jonka mukaan ne pyrkivät kahden vuoden aikana sopimaan velallisten kanssa vapaaehtoisista maksuohjelmista. Vapaaehtoiset maksuohjelmat tehdään enintään viiden vuoden pituisiksi ja muutoinkin niin, että velalliselta ei vaadita suurempia suorituksia kuin, mitä velallinen velkajärjestelyn puitteissa joutuisi suorittamaan. Pysyvästi varattomien kanssa voidaan tehdä niin sanottuja nollaohjelmia, joissa velallinen ei tee minkäänlaisia suori-

tuksia. Pankit ovat ilmoittaneet, että sovinnot tehdään ottaen huomioon velkajärjestelylakiin ehdotetut lievennykset (HE 98/2002 vp). Tämä koskee myös mahdollisuutta viittä vuotta lyhyempään maksuohjelmaan.

Jo alun alkaen oli pyrkimyksenä, että myös muut velkojатаhot mahdollisimman laajasti liittyisivät ohjelma-asiakirjaan. Tämä nähtiin välttämättömäksi jo senkin vuoksi, että suuri osa lama-ajalta peräisin olevista pankkisaatavista on siirretty perintätoimistoille ja erityisille omaisuudenhallintayhtiöille. Pankkiyhdistyksen ilmoituksen mukaan pankeilla on nykyään saatavista enää noin 16 %, perintätoimistoilla 15,5 %, Aktiv Hansa Oy:llä 39,5 % ja Omaisuudenhoito-yhtiö Arsenalilla 29 %.

Suomen Perimistöimistojen Liitto ry allekirjoitti liittymisasiakirjan 16 päivänä kesäkuuta 2002. Siinä suomalaiset perimistöimistot sitoutuivat tekemään niille siirtyneistä pankkiluotoista vapaaehtoisia maksuohjelmia samoin ehdoin kuin pankitkin. Omaisuudenhoito-yhtiö Arsenal oli jo otettu huomioon varsinaisessa ohjelma-asiakirjassa, jonka mukaan Arsenalin on omassa perintätöiminnassään noudatettava pankkien yhteisiä suosituksia vapaaehtoisten maksuohjelmien edistämisestä ja sen on saatavia myydessään huolehdittava, että myös ostaja sitoutuu noudattamaan suosituksia.

Suuria määriä pankkisaatavia ostaneet ulkomaisessa omistuksessa olevat omaisuudenhallintayhtiöt on saatu mukaan hankkeeseen, viimeksi Aktiv Hansa Oy 30 päivänä elokuuta 2002 allekirjoitetulla liittymiskirjeellä. Aktiv Hansa on sitoutunut siihen, että se tekee vapaaehtoisia maksuohjelmia "velkajärjestelylain hengessä". Käsitteäkseni tämä sitoumus asettaa selviä rajoja niin maksuohjelmien pituudelle kuin velallisten suo-

ritusten määrillekin. Näin siitä huolimatta, että Aktiv Hansa ei ole nimenomaisesti sitoutunut nolla-ohjelmien myöntämiseen eikä siihen, että maksuohjelmissa noudatetaan velkajärjestelylainsäädännön mukaista enimmäistasoa.

Olen julkisuudessaakin pahoitellut sitä, ettei Aktiv Hansa katsonut voivansa sitoutua sovintomenettelyssä velkajärjestelylain pääperiaatteisiin samassa laajuudessa kuin muut velkasovintohankkeen osapuolet. Toisaalta pidin vielä tärkeämpänä sitä, että näin velkasovinto-ohjelmasta tuli kattava myös perintäalan osalta. Sitoumukset kattavat nykyään kaikki alun perin pankeista tai niiden rahoitusyhtiöistä otetut luotot, jotka ovat päätyneet perintään vuosina 1990—1994. Näiden velkojen kokonaismäärä on hieman yli 10 miljardia euroa, ja ne koskevat noin 60 000—70 000 velallista eli pääosaa lama-ajan veloista ja lähes kaikkia lama-aikana velkavaikeuksiin joutuneita.

Vaikka sitoumukset eivät ole täysin yhdenmuukaisia, en usko, että poikkeamat johtaisivat kovin erilaisiin käytäntöihin tai siihen, etteivät velalliset niiden vuoksi pääsisi tyydyttäviin sopimuksiin. Velallisten turvana on kaikissa tapauk-

sisssa velkajärjestelylaki. Tuomioistuimen vahvistama velkajärjestely koskee aina yhdenmukaisesti kaikkia velkoja ja velkojia. Velkojan ei yksinkertaisesti kannata vaatia ylimitoitettuja maksuohjelmia, eikä velallisten tarvitse sellaisiin suostua. Toisaalta on muistettava, että vapaaehtoinen velkajärjestely perustuu sopimukseen, jossa esimerkiksi pitempi ohjelman kesto voidaan kompensoida lievemmillä kuukausimaksuilla. Pääasia on velallisen kannalta kohtuullinen lopputulos, ei se, että noudatetaan yksityiskohdissa tarkalleen velkajärjestelylain mukaista laskutapaa.

Velkasovintohanke on käytännön tasolla alkanut vasta noin kuukausi sitten, jolloin ensimmäiset yhteydenottokirjeet on postitettu. On ennen aikaista arvioida, minkälaisia sovintoja saadaan aikaan. Oikeusministeriö on asettanut eri osapuolista koostuvan seurantaryhmän, jonka tehtävänä on selvittää paitsi sovintojen määriä myös niiden sisältöä. Seurantaryhmä tulee säännöllisesti tiedottamaan tuloksista. Tehokkaalla seurannalla edistetään kysymyksessä tarkoitettua käytäntöjen yhdenmukaistamista muun muassa maksuohjelmien keston suhteen.

Helsingissä 10 päivänä lokakuuta 2002

Oikeusministeri Johannes Koskinen

Till riksdagens talman

I det syfte 27 § riksdagens arbetsordning anger har Ni, Fru talman, till behöriga medlem av statsrådet översänt följande av riksdagsledamot Esa Lahtela /sd m.fl. undertecknade skriftliga spörsmål SS 785/2002 rd:

Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att längden på den maximala betalningstiden vid frivillig skuldförlikning skall bli så enhetlig som möjligt hos alla instanser?

Som svar på detta spörsmål får jag värdsamt anföra följande:

Åtgärder för att motverka utslagning intar en central plats i regeringsprogrammet. Ett led i detta utgör de förhandlingar som under innevarande år förts för att främja frivillig skuldförlikning. Avsikten är att skapa en åtgärdshelhet som skall göra det möjligt att lösa största delen av de resterande överskuldssättningsproblem som härrör från recessionen under 1990-talet.

Ett viktigt steg togs den 2 maj 2002 då Bankföreningen i Finland rf, statsmakten och Garanti-Stiftelsen undertecknade ett s.k. programdokument. I detta dokument förbinder sig bankerna att följa den åtgärdshelhet som Bankföreningen utarbetat. Enligt den skall bankerna under två års tid försöka åstadkomma frivilliga betalningsprogram med de skuldsatta. De frivilliga betalningsprogrammen görs för högst fem år och även i övrigt så att gäldenären inte krävs på större belopp än han vore skyldig att betala vid skuldsanering. S.k. nollprogram kan uppgöras för sådana som är permanent medellösa. I sådana fall gör gäldenären inga betalningar. Bankerna har meddelat att förlikningarna görs med beaktande av de lind-

ringar som föreslagits i lagen om skuldsanering för privatpersoner (RP 98/2002 rd). Detta gäller också möjligheten till ett betalningsprogram som är i kraft en kortare tid än fem år.

Från första början var strävan att också de övriga borgenärsinstanserna i så stor utsträckning som möjligt skulle ansluta sig till programdokumentet. Detta ansågs nödvändigt redan av den orsaken att en stor del av de bankfordringar som härrör från recessionen har överförts till indrivningsbyråer och särskilda egendomsförvaltningsbolag. Enligt uppgifter från Bankföreningen finns numera endast ca 16 % av fordringarna hos bankerna, 15,5 % hos indrivningsbyråerna, 39,5 % hos Aktiv Hansa Oy och 29 % hos Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal.

Suomen Perimistoimistojen Liitto ry undertecknade ett anslutningsdokument den 16 juni 2002. I det förband sig indrivningsbyråerna i Finland att på samma villkor som bankerna uppgöra frivilliga betalningsprogram för de bankkrediter som övergått till dem. Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal hade redan beaktats i det egentliga programdokumentet, där det sägs att Arsenal i sin egen indrivningsverksamhet skall iaktta bankernas gemensamma rekommendationer om främjande av frivilliga betalningsprogram. Vidare skall Arsenal då det säljer fordringar sörja för att också köparen förbinder sig att iaktta rekommendationerna.

Egendomsförvaltningsbolag i utländsk ägo som köpt en stor mängd bankfordringar har involverats i projektet, senast Aktiv Hansa Oy genom ett anslutningsbrev undertecknat den 30 augusti 2002. Aktiv Hansa har förbundit sig att uppgöra frivilliga betalningsprogram "i enlighet med andan i lagen om skuldsanering för privatpersoner". Denna förbindelse uppställer enligt min

uppfattning klara gränser för såväl betalningsprogrammets längd som de belopp gäldenärerna skall betala. Detta trots att Aktiv Hansa inte uttryckligen har förbundit sig att bevilja nollprogram eller att i betalningsprogrammen följa den maximinivå som anges i skuldsaneringslagstiftningen.

Jag har även i offentligheten beklagat att Aktiv Hansa vid skuldförlikningen inte ansett sig kunna förbinda sig att följa huvudprinciperna i lagen om skuldsanering för privatpersoner i samma utsträckning som de övriga parterna i skuldförlikningsprojektet. Å andra sidan ansåg jag det ännu viktigare att skuldförlikningsprogrammet på detta sätt blev heltäckande också i fråga om indrivningssektorn. Förbindelserna täcker för närvarande alla krediter som ursprungligen erhållits av bankerna eller deras finansieringsbolag och som resulterat i indrivning under åren 1990—1994. Det totala beloppet av dessa skulder är något över 10 miljarder euro och gäller ca 60 000—70 000 gäldenärer, dvs. största delen av de skulder som härrör från recessionen och nästan alla dem som drabbats av skuldproblem under recessionen.

Även om förbindelserna inte helt motsvarar varandra tror jag inte att avvikelserna kommer att leda till särskilt stora skillnader i praxis eller till att gäldenärerna på grund av dem inte skulle upp-

nå tillfredsställande avtal. Gäldenären tryggas i alla situationer av lagen om skuldsanering för privatpersoner. En av domstol fastställd skuldsanering gäller alltid enhetligt alla skulder och borgenärer. De lönar sig helt enkelt inte för borgenären att kräva överdimensionerade betalningsprogram och gäldenärerna behöver inte heller gå med på sådana. Å andra sidan gäller det att minnas att frivillig skuldsanering baserar sig på ett avtal där t.ex. den omständigheten att programmet pågår längre kan kompenseras med lägre betalningar per månad. Det viktigaste ur gäldenärens synvinkel är ett skäligt slutresultat, inte att det beräkningssätt som anges i lagen om skuldsanering för privatpersoner nog iakttas i detaljfrågor.

Skuldförlikningsprojektet inleddes i praktiken för bara ca en månad sedan då de första breven sändes ut till gäldenärerna. Det är ännu för tidigt att säga vilken form förlikningarna kommer att få. Justitieministeriet har tillsatt en uppföljningsgrupp bestående av de olika parterna. Dess uppgift är att utreda inte bara antalet förlikningar utan även deras innehåll. Uppföljningsgruppen kommer regelbundet att informera om resultaten. Genom effektiv uppföljning främjas ett sådant förenhetligande av praxis som avses i spörsmålet bl.a. i fråga om betalningsprogrammets längd.

Helsingfors den 10 oktober 2002

Justitieminister Johannes Koskinen